

PROP-KOG/2024-11

16 października 2024 r.

Opinia

w sprawie wniosku o wydanie zezwolenia na wykonywanie odłowu gatunku łownego

W odpowiedzi na pismo z dnia 17.01.2024 r., znak: DLŁ-WŁ.8142.2.2024.ZM, wraz z uzupełnieniem z dnia 30.01.2024 r. oraz odpowiedzią wnioskodawcy na wątpliwości zgłoszone przez PROP (z dnia 15.04.2024 r.) Komisja PROP ds. Ochrony Gatunków **opiniuje pozytywnie** wniosek dr Justyny Kubackiej o wydanie zezwolenia na odłów 25 osobników zajmą szaraka (*Lepus europaeus*) na obszarze województwa lubelskiego w terminie od 1 stycznia do 31 maja 2025 r.

Uzasadnienie

Wnioskodawca zaznaczył we wniosku, że zakładane obroże nie przekroczą 3% masy ciała obrożowanych zajęcy. Jest to zgodnie z par. 1. pkt 8 Uchwały Nr 14/2016 Krajowej Komisji Etycznej do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach z dnia 17 czerwca 2016 r., który mówi, że do najmniej bolesnych metod znakowania zwierząt zalicza się "Znakowanie nadajnikami telemetrycznymi przyczepianymi na zewnątrz ciała zwierząt za pomocą obroży, szelek, taśm lub kleju (o ile masa nadajnika nie przekracza 3% masy ciała zwierzęcia)".

Termin przeprowadzenia odłowów został zmieniony ze względu na nierozpatrzenie wniosku w planowanym wcześniej terminie, a także z uwagi na konieczność wydłużenia okresu odłowów, w celu zminimalizowania liczby odławianych karmiących samic oraz zwiększenia szansy na zebranie danych dla odpowiedniej liczby zajęcy (pismo wnioskodawcy z dnia 15.04.2024 r.).

Zgodnie z art. 44 ust. 3 ustawy Prawo łowieckie wniosek spełnia następujące warunki:

- Odłowy przeprowadzone zostaną do celów związanych z badaniami naukowymi o charakterze aplikacyjnym; [wniosek spełnia również warunek zawarty w art. 4 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.2)]. Wykonawcy projektu to specjaliści z dużą praktyką terenową w badaniach ptaków i ssaków, w tym zajęcy.
- Badania nie będą szkodliwe dla zachowania populacji zajmą szaraka na obszarze Lubelszczyzny [Flis i Rataj 2019¹, Fitzner i in. 2022²].

¹ Flis M., Rataj B. 2019. Characteristics of population indicators of brown hare (*Lepus europaeus* Pall.) obtained during group hunting in the region with the highest density in western part of the Lublin region in Poland. Applied Ecology And Environmental Research 17(6):13701-13711.

- Brak jest alternatywnego rozwiązania dotyczącego przeprowadzenia badań; [zostaną wykorzystane powszechnie stosowane metody odłowu zajęcy szeroko omówione we wniosku DLŁ-WŁ.8142.2.2024.ZM].

Komisja ds. Ochrony Gatunków PROP zwraca też uwagę, że w proponowanych badaniach aplikacyjnych, których celem jest „określenie odsetka czasu, jaki zajęce spędzają potencjalnie żerując (*proportion of time spent foraging, PT*) na polach z uprawami zbóż ozimych, w trakcie etapu ich rozwoju określanym jako wzrost łodygi (*międzynarodowa skala rozwoju zbóż BBCH: 30-39*)” istotne jest dostosowanie metod badań do biologii i behawioru gatunku, tak aby spełniały normy etyczne. Dotyczy to szczególnie fazy odłowu w pułapki żywołowne i zakładania obroży telemetrycznych. Ze względu na objęcie badaniami okresu rozrodczego zajęca, należy zminimalizować stres oraz negatywny wpływ na rozród i sukces rozrodczy gatunku.

Zając szarak jest gatunkiem szeroko rozpowszechnionym w Europie i Azji. Preferuje otwarte łąki, pola, grunty rolne i pastwiska z żywopłotami i krzewami. To gatunek poliestralny z okresem rozrodu wynoszącym około 215–256 dni (Bock 2020³). Sezon rozrodczy zajęcy europejskich przypada na okres od stycznia do października. W rejonach o łagodniejszym klimacie opisano również ich zimową reprodukcję (Hackländer i in., 2011⁴). Okresami newralgicznymi w rozrodzie są miesiące od lutego do kwietnia, a szczyt urodzeń przypada na maj (Voigt i Siebert 2020⁵). Okres karmienia młodych trwa średnio 35 dni. Młode karmione są raz na dobę, najczęściej o zmierzchu (Bock 2020). W ciągu dnia młode chowają się w różnej odległości od miejsca karmienia (na obrzeżach ścieżek polnych, rowów lub żywopłotów) i opuszczają te miejsca tylko na krótki okres karmienia (Voigt i Siebert 2020). Informacje te są istotne w celu zaplanowania przerw w odłowach zajęcy w okresie szczytu karmienia młodych.

Rekomendujemy zatem, aby pułapki, w które będą łapano zajęce były osłonięte roślinnością, aby zminimalizować stres złapanego osobnika, zabezpieczając go przede wszystkim przed drapieżnikami. Taka praktyka stosowana wobec innych małych i średnich gatunków ssaków istotnie minimalizuje stres. Należy jak najkrócej przetrzymywać w pułapkach ciężarne i karmiące samice oraz blokować pułapki na okres od godziny przed zachodem słońca do trzech godzin po jego zachodzie. Pułapki powinny być kontrolowane co cztery godziny, wskazane byłoby zaopatrzenie odłowni w systemy alarmowe GSM, przysyłające smsy do zespołu odławiającego.

² Fitzner, A.; Niedbalski, W.; Kęsy, A.; Rataj, B.; Flis, M. 2022. European Brown Hare Syndrome in Poland: Current Epidemiological Situation. *Viruses*, 14. doi.org/10.3390/v14112423

³ Bock A. 2020. *Lepus europaeus* (Lagomorpha: Leporidae). *Mammalian Species*, 52, 997: 125–142.

⁴ Hackländer K., Zeitlhofer C., Ceulemans T., Suchentrunk F. 2011. Continentality affects body condition and size but not yearly reproductive output in female European hares (*Lepus europaeus*). [Mammalian Biology](#), 76, 5: 662-664

⁵ Voigt U., Siebert U. 2020. Survival rates on pre-weaning European hares (*Lepus europaeus*) in an intensively used agricultural area. *European Journal of Wildlife Research* (2020) 66, 67 1-12.

Wnioskodawca będzie również stosował odłów w sieci. KOG zaleca zachowanie ostrożności podczas odłowów nocnych metodą pędzeń i chwytania w sieci, bowiem może się to wiązać z zadeptywaniem młodych. Strategia przetrwania zajęcia szaraka, w szczególności młodych osobników opiera się na bezruchu, co zmniejsza prawdopodobieństwo wykrycia i ryzyko drapieżnictwa, ale też naraża je na zdeptanie (Viogt i Siebert 2020).

Niezmiernie ważne jest umiejętne zabezpieczenie osobników przy czynności nakładania obroży telemetrycznej. Badania wykazały, że przy zastosowaniu odłowów w pułapki zarejestrowano przypadki padania osobników podczas zakładania obroży, prawdopodobnie z powodu ostrego stresu związanego z przeprowadzanymi czynnościami (Mayer i in. 2021⁶). Po konsultacji z doświadczonym lekarzem weterynarii pracującym w ośrodku rehabilitacji dzikich zwierząt, KOG potwierdza, że nałożenie na głowę odłowionego osobnika kawałka tkaniny przed przystąpieniem do obrożowania, jest prawidłowym i rekomendowanym sposobem zminimalizowania stresu u zwierzęcia

dr hab. Sabina Pierużek-Nowak, prof. UW
przewodnicząca KOG PROP
[podpisano elektronicznie]

Otrzymują:

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- Członkowie PROP
- a/a

⁶ [Mayer M.](#), [Haugaard L.](#), [Sunde P.](#) 2021. Scared as a hare: effects of capture and experimental disturbance on survival and movement behavior of European hares. *Wildlife Biology* 3, doi.org/10.2981/wlb.00840